

Flertallet av dommerne begrunner i hovedsak sine standpunkt likt og er oppsummert at

- Vestre Innlandet tingrett består av fire rettssteder som er for forskjellige, og dekker et for stort geografisk område, hvor reiseavstand og reisetid mellom rettsstedene hindrer effektiv utnyttelse av dommerressursene. Avtaleverket mellom DA og DnD forutsetter at reiser fortrinnsvis skal utføres i kontortiden.
- Dagens struktur gir økt fleksibilitet og mindre sårbarhet ved sykdom og inhabilitet, men domstolloven gir også adgang til flytting av saker mellom domstolene i slike tilfeller og ved behov ellers. Det er således mulighet til å utnytte ressurser på tvers av domstolene ved reversering, slik det også har vært gjort mellom domstolene før reformen. Dette mulighetsrommet kan fortsatt nyttes, og mer bevisst.
- Det er usikkert om reformen har ledet til mer effektiv saksavvikling. Saksavviklingstall for Vestre Innlandet tingrett som helhet gir ikke holdepunkt for at saksbehandlingstiden er redusert vesentlig. Alle fire rettsstedene har de senere år hatt perioder der de ikke har overholdt saksbehandlingstiden fastsatt av Stortinget. Domstolen som helhet lå imidlertid både før og etter domstolsreformen innenfor den fastsatte saksbehandlingstiden i sivile saker og straffesaker.
- Fleksibiliteten er først og fremst utnyttet på den måten at en dommer med saksbortfall avlaster annen dommer i dennes løpende portefølje i allerede berammete saker. Slik omdisponering av ledige ressurser innebærer ikke uten videre økt produksjon, eller at flere saker kommer opp raskere.
- Tre av fire rettssteder har ikke stedlig ledelse, og fjernledes. Sammenslåing uten samlokalisering oppleves krevende. Fjernledelse har vist seg å være utfordrende, og ofte kime til misforståelser, uklarheter, uforutsigbarhet og usikkerhet.
- Reising mellom rettssteder er særlig betenkelig i de tilfeller embetsdommer fra de minste rettsstedene, hvor det bare er en embetsdommer og en dommerfullmektig må reise til et annet rettssted for å behandle saker der. Saksbehandlere og dommerfullmektigen blir i så fall sittende igjen alene på kontoret - uten domstolleder eller embetsdommer fysisk til stede, og noen ganger er saksbehandlerne alene uten dommere. Disse rettsstedene svekkes når de avgir dommerressurser til å behandle saker ved andre rettssteder. For dommerfullmektigen, som blir sittende igjen alene, er dette betenkelig, både med tanke på oppfølging, faglig fellesskap og i et rettssikkerhetsperspektiv for brukerne.
- Det fremstår uheldig at det, i strid med departementets intensjon, er omgjort dommerfullmektigstillinger til embetsdommerstillinger ved de to største rettsstedene – i stedet for ved de to minste. Ved de største rettsstedene, har det vært en styrke at det har vært flere dommerfullmektiger eller dommere. Dette har hatt betydning for fagfellesskapet dommerfullmektigene imellom. For de minste rettsstedene, hadde det å omgjøre dommerfullmektigstillingen til embetsdommerstilling, slik departementet foreslo, vært en gylden mulighet til å styrke rettsstedet, noe som ville kommet hele tingretten til gode, samtidig som de minste rettsstedene ikke ble så sårbare ved utnyttelse av dommerressurser på tvers.
- Nærhetsprinsippet, og prinsippet om at saker skal behandles der de geografisk hører hjemme, uthules. Dette får negative konsekvenser, særlig i straffesaker, når

meddommere trekkes fra et annet trekningsutvalg enn det lokale.

- En sentral premiss i stortingsbehandlingen om forslag til ny domstolstruktur var at sakene fortsatt skal behandles der de hører geografisk hjemme (nærhetsprinsippet), jf. forskrift om fordeling av sakene i domstolene § 2 første ledd med tilhørende forarbeider. Av andre ledd følger det at saker kan behandles på andre rettssteder i rettskretsen når det er hensiktsmessig. I en del tilfeller opplever vi at hensynet til effektiv ressursutnyttelse for domstolen gjør at det foretas en for snever hensiktsmessighetsvurdering, slik at nærhetsprinsippet utfordres.
- Sentraliseringen av ledelsen og ressursene ellers, er uheldig. Det vil på sikt kunne føre til forskjeller i tilbudet til brukerne av de ulike rettsstedene, og over tid svekke tilliten til domstolene.
- Vi har merket oss at DA i sitt hørings svar har gått inn for mulig lovregulering av desentralisert ledelse. Dersom reversering ikke skjer, er det i så fall helt nødvendig. Vi mener likevel at en avdelingsleder på hvert rettssted ikke er optimalt. Det er et paradoks at et slikt forslag i vår domstol ville medført til sammen seks ledere, dagens tre på Gjøvik pluss til sammen tre avdelingsledere på hvert av rettsstedene, fremfor fire ledere dersom rettsstedene er selvstendige domstoler med hver sin stedlige sorenskriver.
- Domstolene i Norge bør prinsipielt ledes av domstolledere som beholder nærhet til dommerfaget, og som ikke bruker mesteparten av arbeidstiden på administrasjon og ledelse.
- De fire rettsstedene i Vestre Innlandet tingrett oppleves etter reformen ikke som likeverdige rettssteder slik Storting og regjering forutsatte ved innføring av reformen.
- Det største rettsstedet Gjøvik, hvor både domstolleder, nestleder og administrasjonssjef har fast kontorsted, fremstår som hovedsete. Rettsstedene Fagernes, Vågå og Lillehammer oppleves og fungerer i praksis som underbruk.
- De tre minste rettsstedene har mistet domstolleder, og dermed viktige kompetansestillinger. Det kan bidra til redusert attraktivitet og skade rekrutteringen. Det igjen vil ha ringvirkninger for fagmiljøene som er etablert på de andre rettsstedene enn Gjøvik, blant annet advokatvirksomheter, sakkyndigvirksomheter, og Høgskolen i Innlandet som arbeider for å få universitetsstatus med blant annet mastergrad studie i rettsvitenskap.
- Det faglige samarbeidet som er etablert mellom rettsstedene gjennom felles arbeids- og faggrupper i vår domstol er et gode som kan fortsette selv om reformen reverseres. Vi mener at fagmiljøene i selvstendige domstoler kan styrkes gjennom aktivt samarbeid og erfaringsutveksling. Det ble også før sammenslåingen gjennomført jevnlig regionale samlinger, felles fagseminarer og utvekslet «best felles praksis». I tillegg skjer det i dag i stor grad fagutvikling via Domstoladministrasjonen sentralt, f.eks. er webinarer ofte brukt. Læring og erfaringsutveksling skjer derfor uavhengig av domstolstruktur.

- Det er ikke faglig eller empirisk grunnlag for å si at små domstoler er mindre kompetente enn større domstoler. For øvrig vises til det som er fremholdt i hørings svar fra rettssted Lillehammer om dette.
- Når det gjelder effektivitet er det grunn til å påpeke at Riksrevisjonens undersøkelse (Dokument 3:3 2019/2020) avdekket at det ikke bare var små domstoler som hadde for lang saksbehandlingstid. Valdres tingrett (i dag rettssted Fagernes) var for øvrig sammen med Glåmdal tingrett, den domstolen i Innlandet som hadde best effektivitetsutnyttelse ifølge Riksrevisjonens undersøkelse, jf. punkt 2.4 i dokumentet.
- Vi har merket oss at DA og flere av de nye sorenskriverne skriver at de allerede i 2021 har blitt langt mer effektive på grunn av den nye strukturen. De viser til reduserte restanser. Det er sikkert riktig. Men samtidig fremgår det av styrepapirene til DA at det er kommet inn en god del færre sivile saker til tingrettene i 2021 enn i 2020. Verken DA eller de nye sorenskriverne sier et ord om at årsaken til reduserte restanser kan ha en sammenheng med dette.
- Barnets beste i barnelov- og barnevernsaker trues ikke ved reversering. Det vises til kronikk i Dagens Næringsliv, forfattet av tidligere leder av barnelovutvalget, lagdommer Torstein Frantzen; «Annet enn domstolstruktur viktigere for barns rettsikkerhet».
<https://www.dn.no/innlegg/jus/domstolene/domstolsreformen/annet-enn-domstolsstruktur-viktigere-for-barns-rettsikkerhet/2-1-1104770>
 Det fremgår av kronikken at barnelovutvalget ikke fikk noen innspill på endring av domstolstrukturen i forbindelse med arbeidet med ny barnelov. «Dette tyder på at andre spørsmål er viktigere for alle som er opptatt av barns rettsikkerhet», uttalte han.
 Se og hans svar til Barneombudet i Klassekampen 14. mars 2022.
<https://klassekampen.no/utgave/2022-03-14/debatt-svar-til-ombudet>
- Det er fremholdt som et argument for å fortsette dagens struktur, at tilbudet om rettsmekling er blitt bedre etter strukturendringen. Det tilbakevises. Tilbud om rettsmekling har alltid vært uavhengig av om rettsstedene (tingrettene) er små eller store.
- Det har vært fremholdt som en risiko ved reversering at de små rettsstedenes fortsatte eksistens er usikker og at minimumsbemanningen som er forutsatt på disse står i fare. Det fremholdes at dagens struktur sikrer de små rettsstedene og arbeidsplassene som er der i dag. Vi kan ikke se at det er holdepunkt for dette. Om Justisministerens forslag vedtas vil de små rettsstedene tvert om styrkes med to faste embetsdommere som gjør dem mindre sårbare ved sykdom og inhabilitet enn som enedommerembete med en dommerfullmektig.
- Det er påstått at rettsstedene har fått bedre lokaler og utstyr som følge av reformen. Vi mener at nye kontorlokaler avhenger av leiekontrakter og behov for lokaliteter, og er strukturen uvedkommende. Det samme er fremholdt hva gjelder for digitalt utstyr til det enkelte rettssted. Nytt digitalt utstyr måtte komme uansett struktur. Lillehammer har f. eks vært vel digitalt utstyrt til enhver tid. Utstyret har vært løpende vedlikeholdt og oppgradert i samsvar med tidens digitale muligheter og krav.

To dommere som ønsker å fortsette dagens struktur begrunner sine standpunkt slik

Det er hensiktsmessig å innta deres begrunnelser i sitatform:

«[Den ene dommeren] mener som før nevnt at Vestre Innlandet tingrett bør bestå. En domstol i «gamle» Oppland vil alt i alt innebære bedre ressursutnyttelse, bedre fleksibilitet og bedre muligheter til samarbeid enn den tidligere organiseringen. Dette bør fremkomme i høringssvaret. Dette bør likevel nyanseres. Situasjonen før sammenslåingen var at de fire domstolene var veldrevne, effektive, gode og lokalt forankrede og det var ikke noe å si på tilbudet som ble gitt til det rettssøkende publikum, verken når det gjaldt kvalitet eller effektivitet. Fagmiljøet har kanskje blitt større enn før, men det å være tingrettsdommer er uansett ensomt og man er stort sett alene om å avgjøre sakene uansett domstollstørrelse.»

«[Den andre dommeren] er av den oppfatning at den nye domstolstrukturen bør beholdes for Vestre Innlandets del, og ønsker altså ikke reversering. Begrunnelsen er i korthet følgende:

- Økt fleksibilitet og mindre sårbarhet: Til tross for at domstolsreformen kun har vært gjeldende i en begrenset periode, oppleves det allerede nå en større fleksibilitet ved at dommere og dommerfullmektiger innenfor hele kretsen fordeler saker seg imellom og hjelper hverandre ved behov. Samtidig som dette sikrer en større fleksibilitet medfører dette at domstolen blir mindre sårbar for uforutsette forhold og bidrar til en bedre saksavvikling. Dette mener [dommeren] både er en fordel for den enkelte dommer og for det rettssøkende publikum.
- Større og sterkere fagmiljø: Flere dommere/dommerfullmektiger gir flere muligheter til «intern» kompetanseutvikling gjennom blant annet diskusjoner, erfaringsutveksling og erfaringsarkiv, og «ekstern» kompetanseinnhenting i form av kurs mv.
- Ensartet praksis: Selv om det også ved en reversering av domstolstrukturen vil være mulig å få behandlet saker ved andre egne tingretter, vil det da måtte forventes en mer ulikartet praksis som vil kunne redusere effektiviteten.
- Større sikkerhet for at de mindre tingretten består: I nåværende struktur, er det gitt en garanti for at de mindre rettsstedene skal bevares. Ved en reversering er det ingen sikkerhet for at denne garantien opprettholdes/videreføres.»

Oppsummert

- **Det har ikke forankring i dommerflertallet i Vestre Innlandet tingrett å fortsette dagens struktur. 4 av 6 dommere ønsker ikke dette, mens 2 av 6 ønsker det.**
- **Et flertall av dommerne i Vestre Innlandet tingrett mener at det ikke er grunnlag for å unnta domstolen fra reversering.**

Lillehammer 1. april 2022

På vegne av dommerne i Vestre Innlandet tingrett – utenom to dommere i ledergruppen.

Tillitsvalgt for dommerne i Vestre Innlandet tingrett.